

РІШЕННЯ

розширеного засідання Антикризового штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану, Правління УСПП

м.Київ

29.08.2024 р.

На черговому розширеному засіданні Антикризового штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану (АШ) та Правління УСПП за участю представників Верховної Ради України, центральних органів виконавчої влади, РНБО, Національної академії наук України, структурованих об'єднань та організацій промисловців, підприємців, роботодавців, профспілок, об'єднаних територіальних громад розглянуті питання щодо організації заходів з підвищення енергетичної стійкості країни, реалізації проєктів формування децентралізованих енергетичних систем на базі малих систем розподілу, розвитку відновлювальної енергетики у процесі підготовки об'єктів паливно-енергетичного комплексу України до осінньо-зимового періоду 2024/25 року.

Інтенсивність атак Росії на енергетичну та цивільну інфраструктуру України не знижується, що несе серйозні ризики для економіки та суспільства. Станом на серпень 2024 року було зруйновано 632 котельні, 296 теплових пунктів, 625 км теплових мереж, 44 газорозподільчі станції, 18 ТЕС і ТЕЦ. За даними Міненерго, через російські атаки на національну енергетичну інфраструктуру з кінця березня цього року країна втратила половину енергопотужностей (близько 9 ГВт), потрібних для проходження опалювального періоду. За умови наявності необхідного фінансування проєктів та продовження активної роботи з відновлення і проведення ремонтів, згідно з оцінками Міненерго, до кінця календарного року можливо додати в систему ще близько 3 ГВт потужності, додатково до вже відновленої генерації електроенергії. За попередніми оцінками, з урахуванням імпорту, це дасть змогу забезпечити в сумі близько 14–15 ГВт у зимовий період, але не покриватиме усіх потреб і не компенсує можливий дефіцит.

Аналіз реалізації рішення АШ від 20.06. 2024 з питання визначення балансу між можливостями енергетичної інфраструктури та необхідністю забезпечення діяльності економічно активних підприємств в умовах зростаючих обмежень у доступі до електроенергії свідчить про активізацію узгоджених дій центральних органів виконавчої влади на цьому напрямку:

1. Окремі пропозиції АШ щодо підвищення енергетичної стійкості передбачається використати в рамках діяльності робочої групи з підготовки матеріалів рішення РНБО з питання додаткових заходів із забезпечення стійкості територіальних громад в особливий період. Згідно із листом заступника Секретаря РНБО №2410/14-05/2-24 від 05.07.2024) рішення АШ з питання функціонування реального сектору економіки в умовах зростаючих обмежень у доступі до електроенергії підтримано та спрямовано на адресу КМУ для вжиття вичерпних заходів щодо безумовного виконання органами виконавчої влади завдання, визначеного підпунктом 6 пункту 1 рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 жовтня 2023 року «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», уведеного в дію Указом Президента України від 17 жовтня 2023 року № 695.

2. Задля розвитку розподіленої генерації Кабінетом Міністрів України:

- затверджено (розпорядження КМУ від 13 серпня 2024 р. № 761-р) Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та план заходів з його реалізації.
- встановлено (розпорядження КМУ від 13 серпня 2024 р. № 757-р) додаткову річну квоту підтримки суб'єктів господарювання, що виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії на 2024 рік, а також затверджено графік проведення пілотних аукціонів з розподілу квоти підтримки на 2024 рік.
- Затверджено (розпорядження КМУ від 13 серпня 2024 р. № 756-р) умови проведення конкурсу на будівництво генеруючих потужностей та виконання заходів з управління попитом.

3. Згідно з листом НКРЕКП на адресу АШ (№ 8085/22.4.2/7-24 від 24.07.2024) з метою залучення інвестицій у маневрені генеруючі потужності та/або установки зберігання енергії і стимулювання розвитку конкуренції на ринку допоміжних послуг, 26.06.2024 Регулятором прийнято постанову № 1172 «Про затвердження Змін до деяких постанов НКРЕКП», якою внесені зміни до Правил ринку, затверджених постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 307, та Методики формування ціни на допоміжні послуги, затвердженої постановою НКРЕКП від 26.04.2019 № 635, у частині впровадження спеціальних аукціонів для придбання оператором систем передачі допоміжних послуг з надання резервів регулювання частоти та активної потужності, а саме автоматичних резервів.

Впровадження спеціальних аукціонів сприятиме збільшенню конкуренції на ринку допоміжних послуг, а також дозволить збільшити обсяги маневрової генеруючої потужності та установок зберігання енергії в Об'єднаній енергетичній системі України, що є критично важливим для забезпечення безпеки постачання електричної енергії споживачам.

4. Відповідно до листа Міненерго на адресу АШ (№3831-01/57275-07 від 04.08.2024), з метою забезпечення справедливої і рівномірної черговості розподілу доступної електричної потужності побутовим споживачам, та забезпечення безперебійним електропостачанням критично важливих об'єктів при застосуванні заходів з обмеження споживання електричної потужності, Міненерго було розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку визначення та застосування граничних величин споживання електричної потужності».

Відповідну постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку визначення та застосування граничних величин споживання електричної потужності» прийнято 25.07.2024 за № 856.

З урахуванням зазначеного учасники засідання АШ за підсумками розгляду вказали на гостру актуальність:

- системного розв'язання проблем подолання наслідків критичних пошкоджень енергосистеми України та забезпечення координації дій на довготривалу перспективу, удосконалення технічного контролю та покращення прогнозової, науково-експертної складової, що передбачає посилення вертикалі контролю за реалізацією державної політики, зокрема визначення в Уряді відповідальної посади високого рівня з наданням повноважень з формування пріоритетів політики у енергетичній сфері,

- забезпечення якісної підготовки національної економіки та, зокрема енергетичної системи, до роботи в осінньо-зимовий період 2024/25 року, підготовки на основі аналізу потреб місцевих громад, окремих підприємств дорожньої карти реалізації проєктів з формування децентралізованих енергетичних систем на базі малих систем розподілу, розвитку відновлювальної енергетики тощо,
- досягнення домовленостей ENTSO-E — європейською мережею операторів системи передачі електроенергії про збільшення квоти на імпорт,
- нормативного врегулювання проблем, що створюють перешкоди при реалізації суб'єктами підприємництва програм з розвитку ВДЕ.

Бізнес висловлює занепокоєння з приводу недосконалого регулювання проблем, що створюють перешкоди при реалізації суб'єктами підприємництва програм з розвитку ВДЕ, зокрема через забюрократизованість процедур приєднання, які фактично ускладнюють самостійне проходження процедури підприємством, яке встановлює генеруючі установки з відновлюваних джерел енергії.

Йдеться про такі чинники:

1. Нестабільність регуляторного середовища, що підвищує ризики інвестора в умовах невизначеності. *З квітня працює нова процедура приєднання, але підприємці на місцях продовжують працювати в умовах, коли виконавці «Укренерго» та обленерго ще не визначитися з порядком дій відповідно до нової процедури.*
 2. Штучні перешкоди, що встановлені нормативними актами, розробленими до агресії РФ, без урахування масштабів та наслідків руйнування енергетичної системи країни та знищення балансуючих потужностей. Зазначені нормативні акти наразі не відповідають безпековій ситуації та поточним викликам в енергетиці України.
- ✓ *За наявною інформацією, до 12 числа кожного місяця Укренерго здійснює процедуру закриття місяця, внаслідок чого у цей період не здійснюється присвоєння активним споживачам ЕІС кодів для обліку генерації, без чого неможлива подальша процедура приєднання до мереж.*
 - ✓ *Приєднання до електричних мереж. Посилаючись на чинність «Правил роздрібного ринку електричної енергії», затверджених Постановою НКРЕ 14.03.2018 р. № 307, Обленерго пропонують почати виробництво електроенергії з першого календарного дня місяця. З урахуванням попереднього пункту це означає втрату інвестором місяця при завершеному будівництві СЕС та жорсткому дефіциті електроенергії у країні, що воює.*
 - ✓ *Штучне обмеження виробництва енергії з відновлювальних джерел в умовах наростаючого дефіциту електроенергії. Відповідно до Статті 9-6 Закону України «Про альтернативні джерела енергії»: «Дозволена до відпуску в мережу електрична потужність активного споживача за механізмом самовиробництва, включно з генеруючими установками та установками зберігання енергії третіх осіб, не може одночасно перевищувати 50 відсотків від величини дозволеної (договірної) потужності електроустановок такого споживача, що призначені для споживання електричної енергії». На практиці, якщо власне споживання підприємства знижується через об'єктивні обставини (перерва в роботі важкого виробничого обладнання, вихідні), втрачатиметься до 20 відсотків добового видобування СЕС.*
 - ✓ *Вважається необґрунтованим та економічно недоцільним також відключення виробника електроенергії від мережі в пік генерації. (Особливістю підключення СЕС до мережі є те,*

що при відключенні світла в мережі здійснюється відключення СЕС та енергія в мережу не передається.)

3. Складності з фінансуванням. *Банківські установи вважають проекти з ВДЕ такими, що мають високі ризики з реалізації. При цьому вони готові рефінансувати вже реалізовані проекти, введені до експлуатації.*

Учасниками засідання Антикризового штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану пропонується:

1. РНБО

1.1 За результатами аналізу стану виконання завдань, визначених в рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 17 жовтня 2023 року «Про організацію захисту та забезпечення безпеки функціонування об'єктів критичної інфраструктури та енергетики України в умовах ведення воєнних дій», уведеного в дію Указом Президента України від 17 жовтня 2023 року № 695, вжити додаткових заходів із забезпечення стійкості енергетичної інфраструктури України в умовах підготовки до осінньо-зимового періоду 2024/25 року та його проходження.

1.2 Врахувати пропозиції АШ щодо підвищення енергетичної стійкості в рамках участі представників АШ у діяльності робочої групи з підготовки матеріалів рішення РНБО з питання додаткових заходів із забезпечення стійкості територіальних громад в особливий період, які мають передбачати:

розвиток у територіальних громадах децентралізованого комбінованого енергозабезпечення,

спрощення процедур їх приєднання до існуючих мереж та доступу до первинного місцевого палива,

фінансування розроблення та реалізації проектів комбінованих мікроенергосистем територіальних громад з децентралізованими джерелами енергії, що дозволить прискорити інсталяцію наявного генеруючого обладнання та установок.

2. Кабінету Міністрів України спільно з місцевими органами влади, за участю органів місцевого самоврядування

підготувати комплексну дорожню карту з визначенням пріоритетів та норм проектування у ході реалізації проектів з формування децентралізованих енергетичних систем на базі малих систем розподілу на основі прозорості використання коштів міжнародних партнерів, забезпечення фахової експлуатації придбаних установок з розподіленої генерації, урахування споживчих потреб територіальних громад, особливостей розвитку територій, ресурсного забезпечення, підготовки кваліфікованого персоналу проектувальників, фахівців з обслуговування газопоршневих та газотурбінних станцій, когенераційних установок, систем промислового накопичення електроенергії, а також науково-експертного супроводження процесу забезпечення сумісності технологій комбінованого енергозабезпечення.

3. З метою спрощення процедур приєднання виробників електроенергії з ВДЕ (у тому числі – суб'єктів приватної власності) Кабінету Міністрів України опрацювати питання та внести необхідні зміни щодо:

3.1 Оптимізації внутрішніх процедур для виробників електроенергії з ВДЕ з метою скорочення терміну підключення.

3.2 Зняття на період дії особливого стану в енергетиці України обмеження на передачу в мережу електроенергії в розмірі 50% від заявленої потужності.

3.3 Вжиття спільно із місцевими органами влади необхідних заходів щодо включення виробників електроенергії з ВДЕ до переліку критично важливих об'єктів (з подальшим надсиланням такого переліку оператору системи передачі та операторам систем розподілу) з метою забезпечення пріоритетного електропостачання, безперебійної роботи підприємств та генерації ВДЕ, що, у свою чергу, забезпечить економіку України додатковими обсягами електроенергії.

4. З метою диверсифікації джерел ресурсного забезпечення процесу відновлення різних секторів економіки, зокрема, паливно-енергетичного комплексу внаслідок російської агресії проти України:

Кабінету Міністрів України із залученням НКЦПФР, правоохоронних органів, Генпрокуратури, НАНУ, місцевих територіальних громад, структурованих об'єднань бізнесу організувати проведення тематичного заходу з розгляду питання використання сформованого ліквідного права вимоги на відшкодування шкоди, нанесеної з боку РФ та її союзників українським суб'єктам підприємництва, територіальним громадам, як немайнового активу.

**Президент УСПП,
Співголова Національної тристоронньої
соціально-економічної ради**

А.К.Кінах